

ONA TILI VA ADABIYOT DARSLARIDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH.

Rahimova Nasiba Mannonovna

*Qashqadaryo viloyati G'uzor tumani 14-umumiy
o'rta ta'lim maktabi ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ona tili va adabiyot darslarida pedagogik texnologiyalarni foydalanish, ushbu metodlarning dars sifatiga va o'quvchilarni bilim olishlariga ijobiy ta'sirlari hamda turli interfaol metodlar orqali ta'lim sifatini oshirish haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: ona tili, adabiyot, dars jarayoni, interfaol o'yinlar, pedagogik texnologiyalar, o'quv materiallari.

Darsda interfaol usullardan foydalanishning asosini o'qituvchi bilan o'quvchining hamkorligidagi faoliyati tashkil etadi. Bu o'z navbatida ta'limning sifati va samaradorligini tubdan yaxshilashga xizmat qiladi. Hozirgi kunda zamonaviy pedagogikada shunday ta'lim modellari yaratildiki, ular ta'limga texnologik jarayon sifatida yondashib, ma'lum sharoitlarda va belgilangan vaqt ichida ko'zlangan maqsadlarga erishishni kafolatlamogda. Pedagogik texnologiya ta'lim usuli, ma'lum ma'noda ta'lim-tarbiya jarayonlari, vositalari, shakl va uslublar majmui bo'lib, ta'lim va tarbiya jarayonini optimal tashkil etishdir. O'quv materiallarini tanlash, qayta ishlash, ularni o'quvchilarning kuchiga, o'zlashtirish xususiyatlariga moslab, shakl va hajmini o'zgartirish ham ta'lim texnologiyasiga daxldor. Ilg'or pedagogik texnologiya – tafakkurning faollashishiga, tanqidiy mushohada qilishga, so'z boyligining rivojlanishiga zamin yaratadi. Mustaqillik yillarida barcha sohalarda bo'lgani kabi ona tili ta'limida ham bir qator ijobiy natijalarga erishildi. Jumladan, ona tili fanidan davlat ta'lim standartlarining joriy etilishi o'zbek tilining barcha istifoda imkoniyatlarini egallashga qaratilgan. Milliy dastur va unga mutlaqo mutanosib bo'lgan yangi avlod darsliklarining yaratilishi, darsni samarali tashkil etishga doir uslubiy qo'llanmalarni chop etilishi, ta'lim jarayoniga interfaol usullarning hamda zamonaviy o'qitish texnologiyalarining kirib kelishi ona tili ta'limi sifatini yanada oshirdi. Ona tili ta'limida o'quvchilarning intellektual maqsad va vazifalaridan kelib chiqqan holda mazkur fanga tegishli mavzular o'zlashtirishda pedagogik texnologiyaning turli usullaridan foydalanish yaxshi samara beradi. Bu xususiyatlar gap bo'laklar bosh va ikkinchi darajali bo'laklarni o'rganishda ham o'ziga xos ahamiyatga ega. Gap bo'laklari sintaksisning o'ziga xos muhim va yirik bo'limi sanalishini e'tiborga olib, bu bo'limni akademik litseyda, maktabda o'qitishda kirish va yakunlovchi mashg'ulotlarni tashkil qilish mumkin. Kirish mashg'ulotida gap bo'laklari to'g'risida umumiy

ma'lumotlar berilib, o'quvchilarning bu borada umumiy bilim va ko'nikmalari mustahkamlanadi, rivojlantiriladi. Bu jarayonda gap bo'laklarining grammatik xususiyatlari, bosh va ikkinchi darajali bo'laklar, sodda yig'iq va sodda yoyiq gaplar haqida bahs-munozara uyushtirish, bir bosh bo'lakli gaplarni ikkinchi darajali bo'laklar bilan kengaytirishga yo'naltirilgan topshiriqlar ustida ham ishlash mumkin. O'qituvchi dars mavzusiga tegishli yangi ma'lumotlarni berish jarayonida muammoli vaziyatlar yaratib, ularga har xil savollar bilan murojaat qilishi, ikkinchi darajali bo'laklarning turli ko'rinishlari aks etgan gaplar tuzdirish ham o'quvchilar faolligini oshirib, ularning kommunikativ, nutqiy va lingvistik kompetensiyalarini takomillashtiradi. Xususan, "To'ldiruvchi" mavzusini o'rganish jarayonida "Klaster" usulidan foydalanish muhim ahamiyatga ega:

Ushbu tushunchalarning har biriga tegishli misollar keltirish ham o'quvchilar xotirasini mustahkamlaydi, tafakkurini kengaytiradi.

Ona tili va adabiyot darslarida pedagogik texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning bilim olish tajribasini oshirishga, interfaol faollikni oshirishga, til va adabiy tushunchalarni chuqurroq tushunishga yordam beradi. Ona tili va adabiyot darslarida pedagogik texnologiyalarni integratsiyalashning samarali usullari:

1. Raqamli matnlar va elektron kitoblar: O'quvchilarga raqamli matnlar va elektron kitoblardan foydalanish imkoniyatini berish o'qishni yanada interaktiv va qiziqarli qilish imkonini beradi. O'quvchilar adabiy asarlarning keng doirasiga kirish, matnlarga izoh qo'shish va audio yozuvlar va interaktiv izohlar kabi multimedia elementlari bilan o'zaro aloqa qilish uchun elektron yoki onlayn platformalardan foydalanishlari mumkin.

2. Onlayn adabiy tahlil vositalari: Onlayn adabiy tahlil vositalari va dasturlardan foydalanish o'quvchilarga adabiy matnlarni chuqur o'rganishga yordam beradi. Lexile Analyzer, Google Scholar va Turnitin kabi vositalar o'quvchilarga matnlarni tahlil qilish, mavzularni aniqlash va turli tarixiy va madaniy kontekstlarda adabiy asarlarni kontekstlashtirishda yordam berishi mumkin.

3. Virtual sayohatlari va muallif intervyulari: O'quvchilarni adabiy muzeylarga yoki adabiy asarlar bilan bog'liq tarixiy diqqatga sazovor joylarga virtual sayohatga olib borish boy immersiv tajriba berishi mumkin.

4. Podkastlar va audiokitoblar: Ona tili va adabiyot darslarida podkastlar va audiokitoblarni kiritish adabiy asarlarga kirish uchun muqobil formatlarni taqdim etishi mumkin. O'quvchilar adabiy tahlil va tanqidga oid audiokitoblar, muallif intervyulari, adabiy munozaralar va podkastlarni tinglashlari mumkin.

6. Digital Storytelling Tools: Storybird, Adobe Spark yoki Canva kabi raqamli hikoya vositalaridan foydalanish o'quvchilarga multimedia loyihalari, raqamli hikoyalar va adabiy asarlarning vizual talqinlarini yaratish imkonini beradi.

O'quvchilar adabiy mavzular va tushunchalar haqidagi tushunchalarini ijodiy ifodalash uchun matn, tasvir, audio va videolarni birlashtira oladi.

7. Onlayn adabiyot to'garaklari: Onlayn adabiyot to'garaklari yoki kitob klublarini tashkil etish o'quvchilarni hamkorlikda adabiy asarlarni muhokama qilish va tahlil qilishga undashi mumkin. O'quvchilar o'z mulohazalarini baham ko'rish, savollar berish va tengdoshlari bilan adabiy munozaralarda qatnashish uchun onlayn munozaralar, video konferentsiya vositalari yoki ijtimoiy media platformalaridan foydalanishlari mumkin.

8. Interaktiv viktorina va o'yin o'tkazish: Onlayn viktorina platformalari, interfaol o'yinlar va o'yin turlaridan foydalanish ona tili va adabiyotni o'rganishni yanada qiziqarli va qiziqarli qilish imkonini beradi. O'qituvchilar o'quvchilarning tushunish, so'z boyligi va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini baholash uchun interaktiv viktorinalar, krossvordlar yoki trivia o'yinlarini yaratishi mumkin.

Xulosa: Ushbu pedagogik texnologiyalarni ona tili va adabiyot darslariga integratsiyalashgan holda, o'qituvchilar til, adabiyot va madaniyatni chuqurroq anglashni rivojlantiruvchi dinamik, interfaol va o'quvchilarga yo'naltirilgan o'quv muhitini yaratishi mumkin. Pedagogik texnologiyalar o'quvchilarning adabiy matnlarni o'rganish va tahlil qilishda faolligini, tanqidiy fikrlashini va ijodkorligini oshirishi, pirovardida ularning til va adabiyot fanidan o'rganish tajribasini boyitishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rafiyev A. , G'ulomova N. Ona tili va adabiyot (kasb-hunar kollejlari uchun darslik). T. , "Sharq", 2013.
2. Erkaboyeva N. Q. Adabiyot fanidan savol-javoblar to'plami. T. "Navro'z", 2018.
3. Golish L. V. , Fayzullayeva D. M. Pedagogik texnologiyalarni loyihalashtirish va rejalashtirish. T. , "Iqtisodiyot", 2012.
4. "Umumta'lim fanlari metodikasi" jurnali, 1-, 2-, 3-, 4-sonlar, 2018. 5. "Til va adabiyot ta'limi" jurnali, 1-12 sonlar, 2018.